

Valtiovarainministeriö
Osastopäällikkö, ylijohtaja Päivi Laajala

Viite: Lausuntopyyntö VM093:00/2013, 10.12.2014

Metropolihallintoa koskeva hallituksen esityksen luonnos

THL kiittää mahdollisuudesta esittää lausuntonsa metropolihallintoa koskevasta esityksestä.

THL haluaa lausunnossaan kiinnittää huomiota sosiaalisen eheyden ja laajemmin erityisesti alueen sosiaalisen kestävyys- ja vahvistamiseen ja arvioida lakiesitystä sosiaalisen eriytymisen ja sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen näkökulmasta. Vaikka näiden palvelujen järjestäminen ei olisi metropolihallinnon toimivallassa, on tärkeää, että metropolihallinto toimii linjassa sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) kanssa.

Lausunto:

Kokonaisuutena esitysluonnoksessa käydään monipuolisesti ja perusteellisesti läpi lainsäädännön ja metropolialueen nykytilaa suhteuttaen se kansainväliseen kehitykseen tärkeimpien vastaavien kaupunkiseutujen kanssa. Luonnoksessa perustellaan riittävästi ja kattavasti esitetty metropolihallinnon malli, jonka lähtökohtana on yhtenäinen metropolialue, jonka valtuusto valitaan kunnallisvaalien yhteydessä niin, että käytössä on kuntakohtainen takuupaikka. Alueellisen eheyden hallintaan tähdätään vaalitavan alueellisen edustavuuden lisäksi myös maakuntakaavan korvaavan metropolikaavan ja metropolihallinnolle ehdotetun asuntopolitiikan strategisen suunnittelun avulla. Uudenmaan liitto säilyisi kuitenkin aluekehittämisen viranomaisena, joten metropolihallintokaan ei ratkaisisi täysin alueellisen kehittämisen nykytilan kirjavuutta.

Esityksen mukaan metropolihallinnon tehtäväkokonaisuuksiksi muodostuisivat metropolikaavan laatiminen ja toimeenpanon varmistaminen sekä joukkoliikenteeseen, ympäristöasioihin ja aluekehittämiseen (eräät strategiset toimet) liittyviä tehtäviä. Sote-uudistukseen liittyvät ratkaisut tehdään erikseen, mutta on tärkeää, että metropolihallinto ja muodostettava metropolialue tukevat niin alueellisesti kuin hallinnollisesti myös soteratkaisua. Nykyinen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri kattaa 24 kuntaa, kun metropolialueen suunnitellaan kattavan 14 kuntaa.

THL:n näkökulmasta olennainen tavoite, joka yleisellä tasolla sisältyy sekä sote-uudistukseen että metropolihallintoa koskevaan esitykseen liittyy yhdyskuntarakenteen tarkoituksenmukaiseen kehittämiseen niin, että alueen sosiaalinen eheys turvataan. Metropolialueen segregaatiokehitys on läheisessä yhteydessä sosiaali- ja terveystalouteen, yhtä lailla niiden kysyntään kuin palvelujen saatavuuteen. Myös sote-uudistuksella tavoiteltava sosiaali- ja terveystalouden integraatio, tehokkuuden ja oikeudenmukaisuuden mukaisuuden edistäminen ovat osaltaan sidoksissa maankäytön ja asumisen ratkaisuihin, jotka tulisivat metropolihallinnon tehtäviksi. Asian jatkovalmistelussa myös vaikutukset sote-palveluihin tulisi arvioida.

3.2.2015

Esityksessä ehdotetaan kunnilta metropolihallinnolle siirrettäväksi niiden olennaisia tehtäviä, erityisesti maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyen. Näin ollen ajatus, että metropolivaltuusto valitaan suorilla vaaleilla toteuttaa demokraattista päätöksenteon ideaalia parhaiten. Alueen kunta- ja väestörakenteen huomioiden kuntakohtainen takuupaikkajärjestely on luonteva menettely alueellisen edustavuuden turvaamiseksi. Suoran vaalin sisältävän laajan mallin haasteena sosiaalisen kestävyyden näkökulmasta on osallisuuden ylläpitäminen. Osallisuuden ydin on kokemus siitä, että voi vaikuttaa yhteiskuntaan ja omaan elämäänsä. Suurten aluehallinnollisten yksiköiden toteuttaminen uhkaa tätä kokemusta, jollei osallisuuden kokemuksen ylläpitämiseksi etsitä uusia ratkaisuja. Esitetyssä mallissa tähän pyritään suorilla vaaleilla. Tämä on hyvä tavoite, joskin toistaiseksi kuntien yhdistämisistä saadut kokemukset viittaavat siihen, että äänestäjät vieraantuvat helposti uusista hallinnollisista alueista, joiden tehtävät sijoittuvat verraten etäälle kansalaisten arjesta. Suora vaali kuitenkin turvaisi metropolihallinnon mandaatin. Suoran mandaatin pohjaltakaan metropolihallinnon taso ei poista lähidemokratian ongelmaa. Tästä syntyvä riski on, että metropoli- ja kuntatason alle tarvitaan vielä kolmas, paikallishallinnon taso.

Esitysluonnoksessa ehdotettu malli tukee THL:n näkemyksen mukaan myös *sosiaalisen eheyden ja laajemmin sosiaalisen kestävyyden haasteisiin* vastaamista, sillä olennainen osa alueellisen segregaatian hillitsemisestä liittyy asuntomarkkinoiden, kaavoituksen ja joukkoliikennejärjestelyjen toimivuuteen. Metropolialueen tulevaisuuden kannalta keskeistä on väestön arjen sujuvuus, joka perustuu paitsi työssäkäynnin sujuvuuteen, myös hyvinvointipalvelujen hyvään saavutettavuuteen, arjen turvallisuuteen ja asuinalueiden viihtyisyyteen.

Pääjohtaja

Juhani Eskola

Tutkimusprofessori

Sakari Karvonen